

**Història Contemporània d'Espanya II, de la
Monarquia a la República**

Codi: 100343

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500501 Història	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Maria Gemma Rubi Casals

Correu electrònic: MariaGemma.Rubi@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Javier Rodrigo Sanchez

Equip docent extern a la UAB

Oriol Luján Feliu

Prerequisits

No se n'han previst

Objectius

L'assignatura pretén facilitar a l'alumnat instruments i recursos adequats per tal de poder assolir un coneixement sòlid a l'entorn dels principals factors polítics, socio-econòmics i culturals que configuraren la societat espanyola i l'estat liberal el darrer quart del segle XIX i la primera meitat del XX, fins el final de la guerra civil del 1936-1939. Per tant, després d'una introducció referida al Sexenni Democràtic del 1868-1874, l'assignatura cobreix l'època de la Restauració borbònica, entre el 1875 i el 1931, i l'època tant de l'experiència democràtica de la Segona República, des del 1931, con la de la Guerra Civil del 1936-39. Caldrà, lògicament, incidir en la diversitat d'interpretacions i els debats historiogràfics més rellevants, sense oblidar la necessitat que l'alumnat consolidi un mínim coneixement factual i concret dels esdeveniments i les principals institucions polítiques i socials en ambdues èpoques, així com dels principals corrents socials i culturals, i l'evolució econòmica.

Competències

- Aplicar els principals mètodes, tècniques i instruments de l'anàlisi històrica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals tendències historiogràfiques i analitzar-ne críticament el desenvolupament.

- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Aprendre de manera autònoma.
2. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
3. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i síntesi històrica.
4. Identificar i utilitzar de manera apropiada fonts d'informació per a la recerca històrica de l'Espanya contemporània.
5. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
6. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
7. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
8. Reconèixer els conceptes històrics clau de la societat espanyola actual.
9. Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat.
10. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
11. Treballar en equip respectant tots els punts de vista.
12. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.

Continguts

1. Introducció: L'experiència del Sexenni Democràtic (1868-1874).

2. La Restauració borbònica el segle XIX, 1875-1902. La constitució de 1876. De la dictadura canovista al Pacte del Pardo i la formalització de l'encasellat ministerial (1885). El parlament llarg de Sagasta i la configuració institucional d'un estat liberal burgès. El caciquisme i el frau electoral. El torn polític dinàstic dels anys noranta i la crisi colonial. El 1898 i les reformulacions regeneracionistes, des del dinastisme al republicanisme, passant pels nacionalismes perifèrics.

3. Un nou regnat i un nou segle: Alfons XIII i la feblesa del parlamentarisme liberal a Espanya. El paper de la Corona en els processos de nacionalització. El reformisme dinàstic: Maura i Canalejas. La Llei de Jurisdiccions i Solidaritat Catalana. El Marroc i la Setmana Tràgica de juliol de 1909. Davant la Primera Guerra Mundial: la crisi del règim. Els límits del pragmatisme de Dato i de Romanones. Les Juntes de Defensa i la qüestió militar. La mobilització política i social del 1917. El sindicalisme obrer i el pistolerisme. Les repercussions a la política governamental: de 1917 a 1922. El setembre de 1923 es va escanyar un recent nascut (la democràcia) o es va rematar un vell moribund (el règim oligàrquic de la Restauració)?

4. Monarquia i Dictadura, 1923-1931. Primo de Rivera i els intents d'un règim militar. Denúncia del parlamentarisme liberal i del caciquisme. Ordre públic i ordre social: del Sometent a la Unió Patriòtica. Polítiques nacionalitzadores. El discurs del Nou Estat: El Directori Civil, l'Assemblea Nacional Consultiva i l'Organització Corporativa Nacional. El fracàs econòmic, la crisi de la pesseta de 1929 i els escàndols de la Dictadura. Debats historiogràfics sobre el significat de la Dictadura. La dimissió de Primo de Rivera i l'enfonsament de la Monarquia (1930-1931).

5. La Segona República i la Guerra Civil, 1931-1939. El reformisme social i l'ètica civilista republicana. La construcció d'un nou règim i un nou estat. Les Corts Constituents: el sistema de partits i la constitució de 1931. La política econòmica del bienni reformista. Dinàmica política i conflictivitat social. La reacció de la dreta i el bienni negre, 1933-1936. La CEDA i l'octubre de 1934. La República de 1936 i el significat del Front Popular. L'alçament militar del juliol de 1936: preparació i primeres reaccions. Les violències de rereguarda i els

mecanismes repressius. L'evolució dels fronts militars i l'evolució de la política republicana i franquista. La internacionalització del conflicte. Sindicalització i militarització de la societat. Fi de la guerra i derrota republicana.

Dins aquest marc polític i institucional de referència, l'equip docent, tot apuntant-ne alguna indicació, inclourà temàtiques de significació econòmica, social i cultural, com, per exemple, la dels límits i desenvolupament del capitalisme hispànic en el context europeu, la urbanització de la població i les migracions, les renovades formes de la pobresa, els conflictes sindicals i socials i la visibilitat pública i política dels sectors populars i les classes mitjanes, la nacionalització espanyola i l'emergència d'altres processos de nacionalització històrica a la península en contrast, la incidència social de les grans cultures polítiques i ideològiques de la societat contemporània (el conservadorisme i el tradicionalisme, l'integrisme, el liberalisme polític i el liberalisme social, el republicanisme, el federalisme, el socialisme i l'anarquisme, altres obrerismes, el lliurepensament i el laïcisme, clericalisme i anticlericalisme, el feminisme), els avenços de la cultura popular democràtica i les apostes obreres i populars revolucionàries, etc. Hom farà una atenció especial a la presència de les dones en aquesta evolució històrica, principalment en la lluita per la ciutadania política i la igualtat social i de gènere en el si del moviment obrer.

Metodologia

La metodologia docent i les activitats formatives contemplaran aspectes diversos, en la part i proporció que consideri adequada el·la professor-a. Per exemple:

Aprentatge d'estratègies de recerca d'informació.

Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics.

Preparació de presentacions orals.

Estudi personal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	39	1,56	3, 4, 7, 8, 9, 10
Tipus: Supervisades			
Treball/s i lectures textos	12	0,48	2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12
tutories	15	0,6	2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12
Tipus: Autònomes			
estudi personal	40	1,6	1, 4, 8, 9, 10, 11, 12
preparació treballs i comentaris, lectura textos, recerca informació	35	1,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12

Avaluació

Les activitats d'avaluació es programaran al llarg del curs acadèmic. Les dates de realització de les proves a l'aula i de lliurament de treballs i recensions seran comunicades a l'alumnat amb antelació suficient. El·la professor-a establirà un horari específic de tutories per procedir al comentari de les activitats d'avaluació realitzades. Les proves escrites computaran un 50% de la nota final. Els treballs i el seguiment continuat de l'assignatura (50% de la nota) podran incloure la redacció d'assajos, ressenyes de llibres, comentari de documentació històrica, presentacions orals, debats i participació a classe etc. La modalitat concreta dels treballs a realitzar s'explicarà el primer dia de classe i s'exposarà també en l'aula moodle.

Perquè la nota obtinguda en les proves o prova escrita pugui fer mitjana amb el 50% restant de la qualificació final caldrà que aquesta sigui com a mínim d'un 4,5 sobre 10.

No s'acceptaran treballs:

- Fora de termini - Sense la presentació acadèmica adient (índex, paginació, notes a peu de plana, bibliografia citada correctament, etc.)
- Que siguin una mera còpia en qualsevol mena de suport
- Que continguin plagi parcialment o totalment.
- Enviats per correu electrònic. Obligatòriament cal lliurar-los impresos

L'alumnat que no realitzi tots els exàmens d'avaluació programats a l'aula o no es presenti a tots els tipus d'activitats d'avaluació obligatòria, siguin proves escrites, treballs escrits i/o el seguiment continuat de l'assignatura, per valor superior al 60% de la nota final serà qualificat amb un No Avaluable, i no podrà presentar-se a la reavaluació.

Tota irregularitat comesa per un alumne durant la realització d'una prova (còpia, plagi) implicarà una nota de zero en l'apartat concret d'avaluació. Diverses irregularitats comeses implicaran una nota global de zero.

La reavaluació consistirà en un examen global de la matèria de l'assignatura i se celebrarà en les dates oficials establertes per la Facultat. En cap cas, es podrà plantejar la reavaluació com un mitjà de millorar la qualificació de l'alumnat que ja hagués aprovat l'assignatura en el procés normal d'avaluació continuada. La nota màxima que es podrà obtenir en la reavaluació és de 5,0 (Aprovat).

Es podrà establir amb l'alumnat que no pugui assistir a les classes o seguir de manera presencial l'assignatura i pugui justificar-ho, un pla específic de evaluació que cada docent concretarà a principi de curs.

Clàusula de correcció ortogràfica, sintàctica i morfològica, ús inapropiat dels signes de puntuació, i d'expressió escrita en general: penalització fins a un punt sobre la nota final.

<align="JUSTIFY">

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova /es escrites	50 %	4	0,16	2, 3, 5, 8, 9, 10
Treballs dirigits, ressenyes i lectures o comentaris de textos. Seguiment continuat de l'assignatura.	50%	5	0,2	1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 12

Bibliografia

Les lectures obligatòries s'anunciaran el primer dia de classe i en l'aula Moodle.

Obres generals:

- Avilés, J. et. al. (2002): Historia política de España 1875-1939, Madrid, Istmo.
- Bahamonde, A. (coord.); Carasa, P.; Gabriel, P.; Martínez, J.A.; i Pizarroso, A. (2000): Historia de España. Siglo XX, 1875-1939, Madrid, Cátedra.
- Casanova, J., Gil, C. (2010): Historia de España en el siglo XX, Madrid, Ariel, 2010.
- Casanova, J. (2007): República y Guerra Civil, Barcelona/Madrid, Crítica/Marcial Pons [Vol. 8, de la Historia de España, dirigida per J. Fontana i R. Villares]
- Espadas Burgos, M.; Serrano, C.; Anes, R.; Gabriel, P.; Sánchez, A.; Valverde, J.M.(1990): Historia de España. La Restauración 1874-1902, Barcelona, Planeta [Vol. 10, de la Historia de España, dirigida per A. Domínguez Ortiz]
- Juliá, S. (2004): Historias de las dos Españas, Madrid, Taurus, 2004.
- Ledesma, J.L., Muñoz, J., Rodrigo, J. (eds.) (2005): Culturas y políticas de la violencia. España siglo XX, Madrid, Siete Mares.
- Preston, P. (1994): Franco, "Caudillo de España", Barcelona, Grijalbo Mondadori.
- Ruiz Manjon-Cabeza, O. et. al. (1990): Alfonso XIII y la Segunda República, 1902-1939, Barcelona, Planeta [vol. 11 de la Historia de España, dirigida per A. Domínguez Ortiz]
- Sánchez Jiménez, José (1991): La España Contemporánea. Vol. 2. De 1875 a 1931, i Vol. 3. De 1931 a nuestros días, Madrid, Istmo.
- Seco Serrano, C. (1995): La España de Alfonso XIII: el Estado y la política (1902-1931). De los comienzos del reinado a los problemas de la postguerra (1902-1922), Madrid, Espasa-Calpe [vol.38-1 de la Historia de España fundada per R. Menéndez Pidal].
- Villares, R. i Moreno Luzón, J. (2009): Restauración y Dictadura, Barcelona /Madrid, Crítica / Marcial Pons. [Vol. 7 de la Historia de España, dirigida per J. Fontana i R. Villares]

Monografies temàtiques (per ordre cronològic):

- Artola, M. (1991 [1974-1975]): Partidos y programas políticos 1808-1936, Madrid, Alianza, 2 vols.
- Madrid, F., i Venza, C. (2001): Antología documental del anarquismo español, Madrid, FAL.
- Townson, N. (ed.) (1994): El republicanismo en España, 1830-1977, Madrid, Alianza.
- Nadal, J. i Carreras, A., dir i coord. (1990): Pautas regionales de la industrialización española (siglos XIX y XX), Barcelona, Ariel.
- Dardé, C. (1997): La Restauración, 1875-1902. Alfonso XII y la regencia de Maria Cristina, Madrid.
- Armengol, J., Rubí, G. (2012): Vots, electors i corrupció. Una anàlisi de l'apatia política a Catalunya, 1868-1923, Barcelona, Abadia de Montserrat.
- Cruz Artacho, S. (coord.) (2012): Andaluces contra el caciquismo. La construcción de la cultura democrática en la Restauración, Sevilla, Centro de estudios andaluces.

- Duarte, A. (1997): La España de la Restauración (1875-1923). Barcelona, Hipótesis.
- Cómez-Ferrer, G., Sánchez, R. (eds.) (2007): Modernizar España. Proyectos de reforma y apertura internacional (1898-1914), Madrid, Biblioteca Nueva, 2007.
- Forner, S. (coord.) (1997): Democracia, elecciones y modernización en Europa. Siglos XIX y XX, Madrid, Càtedra.
- Chust, M. i Piqueras, J.A.(comps.), (1996): Republicanos y repúblicas en España, Madrid, Siglo XXI.
- Cabrera, M. (dir.) (1998): Con luz y taquígrafos. El Parlamento de la Restauración (1913-1923), Madrid, Taurus.
- Granja, de la, J.L., Beramendi, J., Anguera, P. (1999): La España de los nacionalismos y las autonomías, Madrid, Síntesis.
- Gutiérrez, R. et. al. (eds.) (2003): Elecciones y cultura política en España e Italia (1890-1923), Valencia, Universitat de València.
- Herrera González de Molina, A., Markoff, J. (eds) (2013): Democracia y mundo rural en España, a Ayer. Revista de Historia contemporánea, nº 89.
- Moreno, J., Tavares, P. (coords.) (2015), De las urnas al hemicycle. Elecciones y parlamentarismo en la península ibérica (1875-1926), Madrid, Marcial Pons.
- Pérez Ledesma, M. (dir.) (2007), De súbditos a ciudadanos. Una historia de la ciudadanía en España, Madrid, Centro de Estudios Constitucionales.
- Robles, A. (1996): Política en penumbra. Patronazgo y clientelismos políticos en la España contemporánea, Madrid, Siglos XXI Editores, 1996.
- Salavert, V., Suárez Cortina, M. (eds.), (2007): El regeneracionismo en España. Política, educación, ciencia y sociedad, Valencia, Universitat de València, 2007.
- Storm, E. (2001): La perspectiva del progreso. Pensamiento político en la España del cambio de siglo (1890-1914), Madrid, Biblioteca Nueva, 2001.
- Suárez Cortina, M. (ed.) (1997): La Restauración, entre el liberalismo y la democracia, Madrid, Alianza Universidad.
- Suárez Cortina, M. (2000): El gorro frigio. Liberalismo, democracia y republicanismo en la Restauración, Madrid, Biblioteca Nueva.
- Varela Ortega, J. (dir.) (2001): El poder de la influencia. Geografía del caciquismo en España (1875-1923), Madrid, Marcial Pons/Centro de estudios constitucionales.
- Balfour, S. (1997): El fin del Imperio Español (1898-1923), Barcelona, Crítica
- Balfour, S. (2002):Abrazo mortal. De la guerra colonial a la Guerra Civil en España y Marruecos (1909-1939), Barcelona, Península.
- Meaker, G. (1978) La izquierda revolucionaria en España (1914-1923), Barcelona, Ariel
- González Calleja, E. (2005): La España de Primo de Rivera. La modernización autoritaria, 1923-1930, Madrid, Alianza.
- Cruz, R. (2006): En el nombre del pueblo. República, rebelión y guerra en la España de 1936, Madrid, Siglo XXI.
- Morente, F. (ed.) (2012), España en la crisis de entreguerras. República, fascismo y Guerra Civil, Madrid, Los Libros de la Catarata.

- González Calleja, E., Cobo, F. et. al. (2015): La Segunda República Española, Barcelona, Pasado & Presente.
- Gallego, F. (2005): Ramiro Ledesma Ramos y el fascismo español, Madrid, Síntesis, 2005.
- Martín Ramos, J.L. (2012): La rereguarda en guerra. Catalunya, 1936-1937, Barcelona, L'Avenç.
- Gallego, F. (2014): El evangelio fascista. La formación de la cultura política del franquismo (1930-1950), Barcelona, Crítica, 2014
- Casanova, J. (1997): De la calle al frente. El anarcosindicalismo en España, 1931-1939, Barcelona, Crítica.
- Gil Pecharromán, J. (2006): La Segunda República Española, Madrid, Biblioteca Nueva.
- Rodrigo, J. (ed.) (2009): Retaguardia y cultura de guerra, 1936-39, Ayer, 76.
- Preston, P. (2001[1994]): La destrucción de la democracia en España: reforma, reacción y revolución en la Segunda República, Barcelona, Grijalbo.
- Graham, H. (2006) La República Española en Guerra (1936-1939), Barcelona, Debate.
- Núñez Seixas, X.M. (2006): ¡Fuera el invasor! Nacionalismos y movilización bélica durante la guerra civil española (1936-1939), Madrid, Marcial Pons.
- Gallego, F. (2007): La crisis del antifascismo. Barcelona, mayo de 1937, Barcelona, Debate, 2007.
- Solé, J.M. i Villarroya, J. (2005): Breu història de la guerra civil a Catalunya, Barcelona, Edicions 62.
- Rodrigo, J. (2008): Hasta la raíz. Violencia durante la guerra civil y el franquismo, Madrid, Alianza.